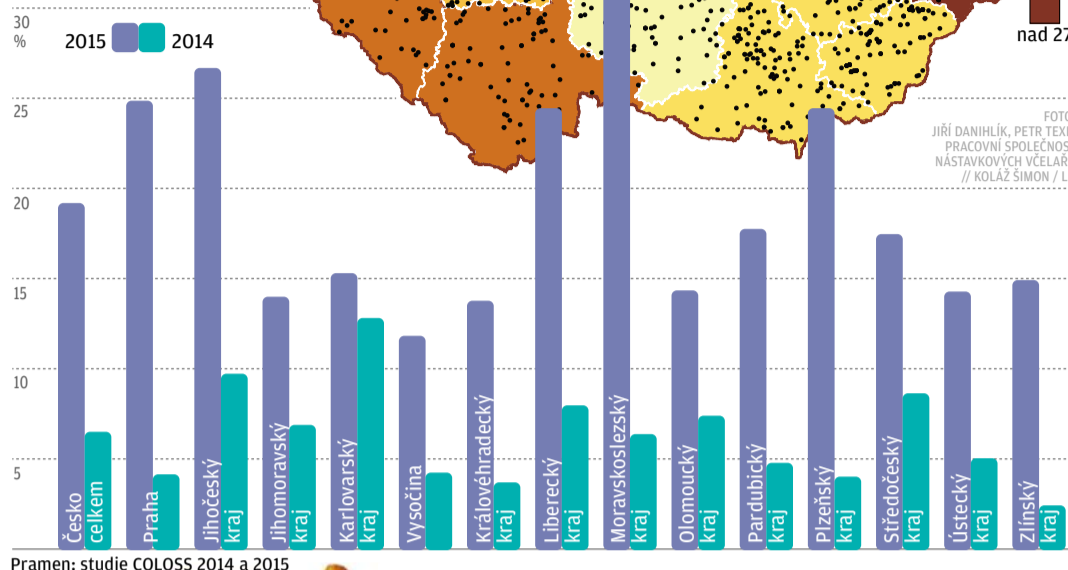
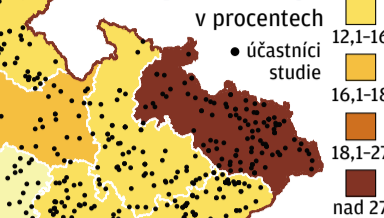

Jak umíraly české včely v zimě 2014/2015

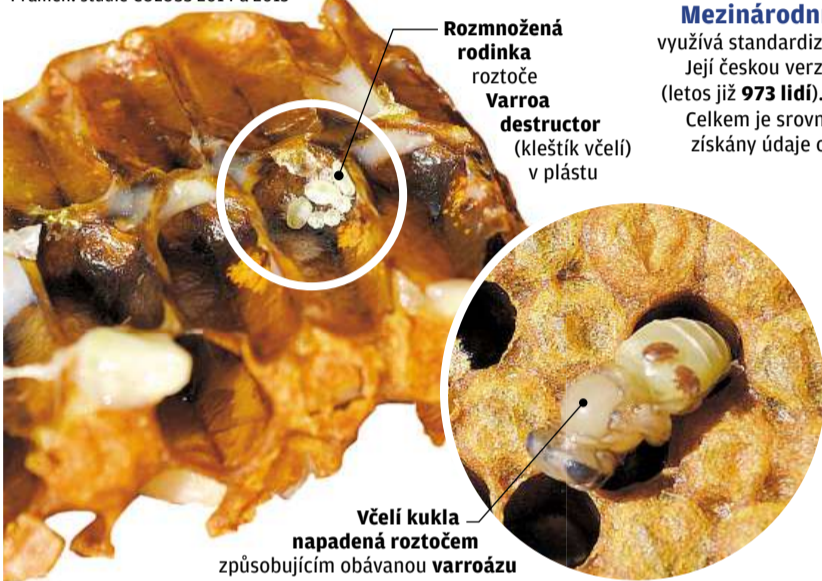
Meziroční srovnání úhynů

Loňské ztráty včelstev podle krajů

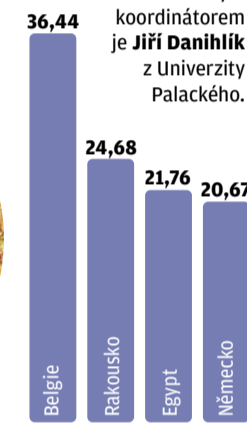

Pramen: studie COLOSS 2014 a 2015

Mezinárodní studie COLOSS 2015

využívá standardizovaný dotazník pro včelaře. Její českou verzi vloni vyplnilo **556 včelařů** (letos již **973 lidí**). V Česku je **57 000 včelařů**. Celkem je srovnáváno **31 zemí**, z nichž byly získány údaje o **469 000 včelstev**. Českým koordinátorem je **Jiří Danihlík** z Univerzity Palackého.

Procento uhynulých včelstev ve vybraných zemích

údaje pochází z letošní studie COLOSS 2015

Přes zimu uhynula pětina včelstev

Dokončení ze strany 1

Mezinárodní studie COLOSS využívá ve všech zemích standardizovaných dotazníků, v nichž jsou pokládány otázky na umístění včelínů, okolní druhy rostlin, nemoci včel, typy zvolené léčby, počty úhynů a předpokládané důvody, proč se tak stalo.

Data o 469 tisících včelstvech

Česko se průzkumu zúčastnilo teprve podruhé. Nejhorší výsledky z takto monitorovaných zemí byly zaznamenány v Belgii (36,5 procenta úhynu), naopak nejlépe přežily norské včely, jejichž zahynulo pouhých pět procent.

Třeba naši sousedé v Rakousku se museli rozloučit s 24,7 procenta rojů, naopak Slováci hovoří jen o osmi procentech uhynulých včel.

Letos se do studie COLOSS poprvé zařadily Egypt, Rusko

a Ukrajina. Celkem odpovědělo 23 324 respondentů z 31 států, kteří vědce informovali o neuvěřitelných 469 tisících včelstvech, rozšířených od Íránu přes Izrael a Makedonii až po Skotsko.

„Celkový poměr uhynulých včelstev je odhadován na 17,4 procenta, což je dvojnásobek oproti minulé zimě,“ uvedla Romée van der Zeeová z nizozemského Centra pro včelařský výzkum.

Rozsáhlý projekt je typickým představitelem takzvaných občanských vědy, *citizen science*, kdy uvědomělí občané pod odborným vedením dodávají vědecké komunitě spoustu cenných dat: například fotky a do databázi nahrávají motýly, pozorují chování ptáků či sdílejí výpočetní kapacitu.

Nejaktivnější byli v Nizozemsku a Dánsku, kde obsáhle dotazníky vyplnilo 22 procent lidí činících ve včelařství.

V Česku jich je registrováno asi 57 tisíc, přičemž v premiérovém ročníku se zapojilo jediné procento zdejších včelařů. Letošní šetření má už téměř dvojnásobnou účast: biologové díky tomu získali údaje o 3,6 procenta registrovaných včelstvech v Česku.

Průzkum probíhal od března do května. „Mnoho respondentů uvedlo další zajímavá pozorování i názory, s nimiž můžeme v budoucnu dále pracovat a také informovat o hrozcích rizicích varroózy,“ říká Jiří Danihlík, který by uvítal ještě větší účast včelařů.

Chemická, ale i přírodní léčba

Chovatelé za hlavního viníka úhynů včelstev označovali především varroózu, nemoc, kterou šíří roztoč Varroa destructor (kleštíček včel). Pokud je včasná léčba zanedbána, choroba se poměrně snadno šíří do okolních úlů a při-

dávají se k ní i další hrozby (virózy nebo houbová onemocnění), jež zabíjejí už tak zesláblé včely.

Včelaři, kteří o své včelíčky pečovali už v letním období, měli nižší úhyn. „Ztráty se výrazně nelišily u včelařů, kteří k léčbě využívají klasická syntetická léčiva, a těmi, kteří sahají k přírodní léčbě na bázi kyseliny šťavelové nebo mravenčí. Ukázalo se rovněž, že ne všichni včelaři si všimají příznaků varroózy a přidružených chorob, jako je třeba deformita křídel,“ říká Danihlík, jenž se chce s kolegy z Pracovní společnosti nástavkových včelařů (PSNV) zaměřit na osvětu.

Asi sedm procent tázaných léčí dle získaných údajů včely jen přírodními látkami, ale tři čtvrtiny včelařů kombinují přírodní i chemické zásahy proti varroóze.

„Místně zvýšené úhyny ukazují, že se lokálně něco podcenilo,“

řekl LN Jaroslav Hrabák, místopředseda Českého svazu včelařů.

Přes léto se dle něj podařilo vysoké úhyny poměrně zdárně doplnit; zvyšující se cena medu je spíše důsledkem dlouhodobě vysoké poptávky po včelích produktech.

Podceňovaná hrozba?

Odborníci varují před podceňováním rizik přenosu chorob mezi včelstvy. Zvláště ti včelaři, kteří zanedbávají svá včelstva, jsou svému okolí velmi nebezpeční. Včely se totiž pohybují přibližně až v pěti-kilometrovém okruhu od úlu, a pokud včelstvo uhne, zbylý med vyberou včely z jiného včelstva.

„Tak se může šířit nejen varroóza, ale i (včelí) mor, jak dokladují i mé vlastní zkušenosti. Kvůli masivnímu úhynu včelstev na varroóze se tam, kde mám včelstva, rozšířil i mor, o němž do té doby neměl nikdo ani potuchy,“

říká Danihlík, jenž volá po soustavném vzdělávání.

Podle únorové studie v časopise *Science* klesly v Evropě dlouhodobé stavy včelstev od roku 1985 o více než 25 procent a v Severní Americe se snížily počty včel v porovnání s rokem 1947 o závratných 59 procent! Jsou prý decimovány parazity, pesticidy i nedostatkem květin. Včelí populace se zvětšují v Argentině a Číně.

Běžné roční úhyny v Česku bývají kolem deseti procent. Kromě minulých sezon byly zvláště kritické ještě i přelomy let 2001/02, 2007/08 a také 2011/12.

Olomoučtí vědci chtějí v monitoringu pokračovat a česká data poskytnout ke zhodnocení. „Na podzim bude mezinárodní včelařská konference ve Slovinsku, kde bude prostor výsledky monitoringu prodiskutovat i s kolegy z dalších zemí,“ plánuje Danihlík.

Bonus na ekoauto? 40 tisíc korun

Dokončení ze strany 1

Pokud vše půjde podle plánu, tak si řidiči, kteří se rozhodnou pro vybrané alternativní pohony, budou moci o příspěvek požádat od poloviny roku 2017.

Stále je ve hře i varianta, že od tohoto data začnou platit také malusy. Znamenaly by zavedení speciálního poplatku při registraci auta s vysokou produkcí skleníkových plynů.

„Otázka bude, zda nakonec sáhne k zavedení bonusu i malusu, či jen bonusu. V příštím roce bychom měli vypracovat metodiku a finálně rozhodnout,“ řekl pro Lidovky.cz ministr průmyslu a obchodu Jan Mládek (ČSSD).

Jde o jedno z opatření souvisejících s návrhem Národního akčního plánu čisté mobility, který spo-

lečně připravila ministerstva průmyslu, dopravy a životního prostředí. Materiál už prošel připomínkovým řízením.

Elektromobily: jiná cenová hladina

Motivace v podobě bonusu za nákup vybraných ekologických aut je běžná například v Nizozemsku či Francii.

Zvažovaný český příspěvek ve výši 1500 eur by však nestačil na to, aby ceny elektromobilů klesly na úroveň stejně velkých vozů s tradičním pohonem. Například městské BMW i3, které pojme čtyři lidi, se v tuzemsku prodává za 936 000 korun.

Strategie čisté mobility představuje soubor opatření na podporu výše zmíněných pohonů, které by mělo Česko postupně přijmout do

roku 2020. Týkají se například usnadnění výstavby plynových stanic CNG, umožnění vjezdu vozidel na tento pohon do garáží či slev na dálniční známky.

Akční plán navazuje na Směrnici Evropského parlamentu a Rady o zavádění infrastruktury pro alternativní paliva (2014/94/EU).

Češi a cena

Podle Antonína Šípky, ředitele Sdružení automobilového průmyslu, je pro českého řidiče při pořizování auta stále nejdůležitějším kritériem cena.

„Podle mého názoru může mít příspěvek pro české občany motivační charakter pouze za předpokladu, že pokryje rozdíl pořizovacích nákladů na ‚ekologickou‘ a ‚klasickou‘ variantu vozidel, respektive ho minimalizuje,“ pro-

hlásil Šípek. Zdůrazňuje, že je nutné zejména prosazení celého systému podpory ekologických aut. Příspěvek na pořízení ‚ekologického‘ vozu podle něj může být důležitým, avšak nikoli postačujícím opatřením.

„Musí být součástí komplexního, systémového a provázaného souboru opatření – spolu s dalšími motivačními prvky, jako jsou úlevy z ceny dálničních známek či možnost použití vyhrazených jízdních pruhů. Ale i s prvky represivními, jako je například omezování vjezdu ekologicky nevyhovujících vozidel do městských aglomerací,“ uvedl Antonín Šípek.

LIDOVKY.cz

Více čtěte na serveru Lidovky.cz

Oznámení o korupci míří i na devět politiků

HANA MAZANCOVÁ

PRAHA Už déle než měsíc mohou lidé v Česku anonymně a beztržně hlásit korupci. Od poloviny června totiž běží program GlobaLeaks, kam lze posílat podněty o podezřelém jednání s tím, že oznamovatel zůstane v anonymitě.

Za první měsíc fungování obdrželi právníci ze sdružení Oživení, které program spravuje, 24 oznámení. Hned první den po spuštění jich bylo pět. „Někdo nám psal, ať chcípne, že podporujeme práskače. Ozval se nám i jeden konkurent, že provozuje whistleblowerový server a nechápe, proč se plýtvají veřejné prostředky. Odpověděli jsme, že když jsme o něm do teď nevěděli, asi moc úspěšný nebyl. Ale obdrželi jsme i docela re-

levantní oznámení,“ popsal první dny po spuštění GlobaLeaks právník Marek Zelenka, který se informacemi od lidí zabývá.

Přes GlobaLeaks podal někdo oznámení i na jednoho z poslanců. Podle Zelenky však bylo zatím moc obecné na to, aby s ním sdružení mohlo něco dělat. Každopádně případů, kdy oznámení mířilo na politicky angažovanou osobu, zaznamenalo Oživení za měsíc fungování hned devět. Kromě zmíněného poslance se nejčastěji jedná o zastupitele či úředníky na ústředních správních úřadech.

LIDOVKY.cz

Podrobnosti a adresu GlobaLeaks najdete na www.lidovky.cz